

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 579/2023-8

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. Ústav na výkon trestu odňatia slobody [REDAKOVANÉ], proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave sp. zn. 3Tos/128/2023 z 10. augusta 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky **n e v y h o v u j e .**
2. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa neúplnou ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 5. októbra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva podľa čl. 40 ods. 5 Listiny základných práv a slobôd uznesením krajského súdu sp. zn. 3Tos/128/2023 z 10. augusta 2023, ktoré žiada zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie. Zároveň žiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.
2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a zistení ústavného súdu vyplýva, že občianske združenie DUMISK, o. z., so sídlom v Seredi doručilo 28. februára 2023 Okresnému súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) návrh na jeho podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody, ktorý mu bol uložený trestným rozkazom Okresného súdu Piešťany sp. zn. 16T/127/2016 zo 14. decembra 2016 v spojení s uznesením tohto súdu sp. zn. 16T/127/2016 z 1. júla 2020 o neosvedčení podmieneného odsúdenia v skúšobnej dobe v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 3 Tos/73/2020 z 8. októbra 2020 a rozsudkom okresného súdu sp. zn. 29T/10/2021 z 2. júna 2022.
3. Na prejednanie tohto návrhu súd v zmysle § 415 ods. 1 Trestného poriadku nariadil na 25. máj 2023 verejné zasadnutie, na ktorom v rámci dokazovania vykonal výsluch sťažovateľa a oboznámil sa s obsahom listinných dôkazov.

4. Okresný súd následne rozhodol tak, že návrh občianskeho združenia zamietol z dôvodu, že nebola naplnená druhá materiálna podmienka na podmiennečné prepustenie sťažovateľa z výkonu trestu odňatia slobody. Z odpisu registra trestov vyplývalo, že sťažovateľ má evidovaných 10 záznamov. Boli mu ukladané v prevažnej miere tresty odňatia slobody s podmiennečným odkladom, pričom v dvoch prípadoch sa sťažovateľ v skúšobnej dobe neosvedčil. Jedenkrát bol v minulosti dokonca z výkonu nepodmiennečného trestu podmiennečne prepustený. Sťažovateľovi bola tak niekoľkokrát poskytnutá šanca na vedenie riadneho a usporiadaného života, avšak tieto šance nevyužil a pokračoval v trestnej činnosti. Ako konkrétny príklad uviedol súd nezaplatenie zameškaného výživného v skúšobnej dobe.

5. Krajský súd na podklade sťažovateľom podanej sťažnosti napadnutým uznesením jeho sťažnosť podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku následne zamietol.

6. Sťažovateľ v podstatnom namieta, že krajský súd mu nedal žiadne odpovede na jeho sťažnostné námietky proti uzneseniu okresného súdu, a tak nie je riadne odôvodnené. Celý proces o návrhu na jeho podmiennečné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody nesie znaky nadmerného formalizmu. V tomto smere poukazuje na analogické prípady, ktoré už riešil ústavný súd v rovnakých veciach vedených pod sp zn. III. ÚS 355/2021, I. ÚS 36/2022, I. ÚS 509/2022 a I. ÚS 250/2023. Poukazuje nielen na § 66 Trestného zákona a § 415 Trestného poriadku, ale aj na čl. 7 ods. 2 a 5 ústavy, čl. 154c ods. 1 ústavy a „*odporúčania výboru ministrov rady Európy rec (2003) 22 (členských štátov pozn.) o podmiennečnom prepustení.*“.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd hneď v úvode uvádza, že sťažovateľom skoncipované podanie bolo na základe jeho obsahu vyhodnotené ako ústavná sťažnosť, ktorá však neobsahovala všetky zákonom predpísané náležitosti v zmysle § 34 ods. 1 v spojení s § 43 ods. 1 a 3 a § 123 ods. 1 písm. c) a d) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Ústavná sťažnosť neobsahovala konkrétne skutkové a právne dôvody, na základe ktorých malo dôjsť k porušeniu uplatnených práv sťažovateľa. Uvedené tak zakladá dôvod na odmietnutie neúplnej ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nedostatok náležitostí ustanovených zákonom. Podľa § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak návrh na začatie konania obsahuje nedostatky, môže ústavný súd vyzvať navrhovateľa, aby ich v stanovenej lehote odstránil. Ústavný súd však k procesu odstraňovania väd neúplnej ústavnej sťažnosti nepristúpil z dôvodu, že bola zo strany ústavného súdu vyhodnotená ako bezúspešná, a to z nasledujúcich dôvodov:

8. Ústavný súd už judikoval, že pokiaľ ide o podmiennečné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody, jeho zmysel nie je v tom, aby za dobré správanie bol odsúdený automaticky podmiennečne prepustený po uplynutí stanovenej doby bez zreteľa na účel trestu. Je potrebné vziať do úvahy i samotný účel trestu, ktorý obsahuje viac komponentov, na ktoré všeobecné súdy pri svojom rozhodovaní musia prihliadať. Dôležitou zložkou ich úvah je dôvodnosť predpokladu, že odsúdený povedie v budúcnosti i na slobode riadny život s minimalizáciou rizika jeho recidívy (IV. ÚS 332/2021, III. ÚS 393/2022). To však sťažovateľ zjavne nesplnil.

II.1. K namietanému porušeniu označených práv uznesením krajského súdu:

9. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ako aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05).

10. Sťažovateľ napáda rozhodnutie krajského súdu a považuje ho za neodôvodnené, keďže mu nedalo odpovede na všetky jeho námietky uvedené v sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu. K veci krajský súd, stotožňujúc sa so závermi nesplnenia druhej materiálnej podmienky, v odôvodnení uviedol: *«... z hľadiska účelu trestu pri recidíve odsúdeného, ktorý je opakovane vo výkone trestu odňatia slobody, vystupuje do popredia represívna zložka trestu, keďže u neho došlo k opakovanému spáchaniu trestnej činnosti napriek predchádzajúcim výkonom trestu odňatia slobody, ktoré ho v zmysle § 34 ods. 1 Trestného zákona mali viesť k vedeniu riadneho života. Z uvedeného tak logicky vyplýva, že ani predchádzajúca najprísnejšia forma trestu (výkon odňatia slobody) odsúdeného neodradila od následného porušovania záujmov chránených Trestným zákonom úmyselnou formou, čo svedčí o zjavnej neúcte odsúdeného k týmto chráneným hodnotám aj napriek jeho osobnej skúsenosti s výkonom trestu odňatia slobody. V zmysle ustanovenia § 66 ods. 2 Trestného zákona krajský súd tiež prihliadol aj na povahu trestného činu, pre ktorý je odsúdený vo výkone trestu odňatia slobody a zistil, že odsúdený si aktuálne vykonáva dva tresty a to konkrétne v prvom prípade trest odňatia slobody za spáchanie trestného činu zanedbania povinnej výživy podľa § 207 ods. 1, ods. 3 písm. c) Trestného zákona, za ktorý mu bol uložený podmienený trest odňatia slobody v trvaní 1 rok a 6 mesiacov so skúšobnou dobou v trvaní 3 roky, avšak odsúdený sa v skúšobnej dobe neosvedčil a bol mu nariadený výkon trestu a v druhom prípade trest odňatia slobody za spáchanie prečinu marenia výkonu úradného rozhodnutia podľa § 348 ods. 1 písm. a) Trestného zákona, za ktorý mu bol uložený nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní 10 mesiacov, pričom tohto skutku sa dopustil tým, že si dňa 15.04.2020 neprevzal výzvu súdu na nástup do výkonu trestu odňatia slobody, čím maril výkon rozhodnutia súdu tým, že bez vážneho dôvodu nenastúpil výkon trestu odňatia slobody v lehote stanovenej súdom. Predmetné odsúdenia predstavujú deviaty a desiaty záznam v registri trestov, pričom v ostatných prípadoch z minulosti bol odsúdený za rôznorodú trestnú činnosť (trestný čin ohrozovania mravnej výchovy mládeže (rok 2016), zanedbanie povinnej výživy (rok 2016), krádež (v rokoch 2011, 2009, 2002, 1994), výtržníctvo (rok 2004), lúpež (rok 1994)). Z predchádzajúceho života odsúdeného teda možno vyvodiť, že jeho sklony k porušovaniu zákona a k páchaniu trestnej činnosti, nateraz prevyšujú nad ochotou žiť riadny a slušný život, keď možno konštatovať, že ani doposiaľ uložené nepodmienečné tresty sa u neho evidentne minuli účinkom a nevzal si z nich žiadne ponaučenie, keďže s odstupom času doposiaľ vždy pokračoval v páchaní ďalšej rôznorodej trestnej činnosti. Nanajvýš krajský súd v tejto súvislosti u odsúdeného poukazuje na menej priaznivú resocializačnú prognózu na základe stredného rizika recidívy trestnej činnosti, ktorá taktiež nesvedčí v prospech možnej prognózy, že odsúdený povedie na slobode riadny život. K tomu je z pohľadu krajského súdu nutné pripomenúť, že u viacnásobných recidivistov, ktorí sa opakovane dopúšťajú závažnej alebo druhovo totožnej trestnej činnosti ich osobnostné narušenie poskytuje iba veľmi slabé záruky, že by sa v budúcnosti*

trestnej činnosti nedopustili. Rovnako je potrebné prihliadnuť aj na zaradenie odsúdeného do ústavu na výkon trestu so stredným stupňom stráženia, ktoré zaradenie na výkon trestu svedčí o tom, že v prípade odsúdeného sa vyžadovala prísnejšia forma spôsobu výkonu trestu. A aj keď bol odsúdený premiestnený z ústavu na výkon trestu so stredným stupňom stráženia do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom stráženia, v súčasnosti si trest odňatia slobody vykonáva v diferenciálnej skupine „B“, čo rovnako svedčí o potrebe prísnejšieho režimu, ktorý je základom diferencovaného zaobchádzania. Pozornosti súdu neuniklo to, že odsúdený v ústave nie je zaradovaný do skupinových foriem práce, je mu venovaný individuálny prístup, je vedený k zodpovednosti za svoje správanie, k hlbšej sebareflexii, k uvedomovaniu si následkov svojho nevhodného počínania a ku kritickému postoju k spáchaným trestným činom, čo by dávalo zmysel skôr pri odsúdených počas prvého výkonu trestu odňatia slobody, ktorí nie sú oboznámení s podmienkami výkonu trestu odňatia slobody, pričom odsúdený je vo výkone trestu už opakovane, čo súd nepresvedčilo, že sa polepšil a prebehla u neho vnútorná zmena v jeho hodnotovej orientácii...

... zmysel podmieneného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody nie je v tom, aby za dobré správanie, prípadne za dobrú prácu vo výkone trestu bol odsúdený automaticky prepustený po odpykaní stanovenej doby na slobodu. Na podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody neexistuje právny nárok, podmienené prepustenie je na mieste len v tom prípade, ak vzhľadom ku všetkým okolnostiam, ktoré môžu mať v tomto smere význam, je odôvodnený predpoklad, že odsúdený sa vplyvom výkonu trestu odňatia slobody polepšil a na slobode povedie riadny život. Nemožno preto prisvedčiť tej sťažnostnej námietke, že súd svojím prístupom vytvoril pre jeho osobu špeciálnu, prísnejšiu právnu úpravu podmieneného prepustenia, pretože ku každej žiadosti odsúdeného o podmienené prepustenie súdy pristupujú individuálne, reflektujúc špecifiká toho ktorého prípadu a to takým spôsobom, ako to bolo aj v danom prípade. Vzhľadom na vyššie uvedené ani sťažnostná námietka odsúdeného, že súd zúžil osobitné hodnotenie iba na správanie pred výkonom trestu odňatia slobody, nie je dôvodná. Podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody je totiž na mieste len v tom prípade, ak vzhľadom ku všetkým okolnostiam, ktoré môžu mať v tomto smere význam, je odôvodnený predpoklad, že odsúdený povedie aj na slobode riadny život a že tu nie je pre spoločnosť príliš veľké riziko recidívy, pričom takouto okolnosťou, ktorá má pri rozhodovaní o podmienenom prepustení význam, je podľa odbornej literatúry, ako aj bohatej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu (viď napr. uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pod sp. zn. 3 Urtost 3/2015, sp. zn. 3 Urtost 1/2015, sp. zn. 6 Urtost 1/2015, 4 Urtos/9/2019) aj predchádzajúci spôsob života odsúdeného, vrátane jeho trestnej činnosti. Trestná minulosť odsúdeného jasne indikuje jeho sklony k páchaniu rôznej trestnej činnosti. V danom smere krajský súd pripomína, že je pravdou, že každá osoba si v živote zaslúži dostať šancu na nápravu chýb, ktorých sa dopustila v minulosti a na preukázanie, že jej zlyhanie bolo ojedinelé a už sa nebude opakovať... Žiaľ, nestalo sa a k páchaniu trestnej činnosti sa odsúdený vrátil i v čase plynutia skúšobnej doby podmieneného odsúdenia, čo nasvedčuje len tomu, že podmienené odsúdenie u neho nemalo z hľadiska resocializácie a teda i celkového polepšenia žiadny význam...

... Pokiaľ odsúdený v danom prípade navrhol uložiť primerané obmedzenia alebo povinnosti podľa § 51 ods. 3 a 4 Trestného zákona, tak tento návrh odsúdeného neprichádza do úvahy vzhľadom na to, že odsúdenému bol uložený nepodmienený trest odňatia slobody, pričom ustanovenia § 51

a nasl. Trestného poriadku upravujú podmienky uloženia a určité aspekty výkonu podmieneného trestu odňatia slobody s probačným dohľadom. K sťažnostným námietkam odsúdeného, že súd mal vychádzať z odporúčaní riaditeľa ÚVTOS a z návrhu občianskeho združenia, k týmto krajský súd uvádza, že súd, ktorý rozhoduje o návrhu na podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody, nie je v žiadnom prípade viazaný uvádzaným záverom a odporúčaním (návrhom) riaditeľa ústavu na výkon trestu odňatia slobody v podávaných hodnoteniach, pričom len súd je kompetentný posudzovať splnenie zákonných podmienok pre podmienené prepustenie odsúdenej osoby z výkonu trestu odňatia slobody...

... z celkového zhodnotenia osoby odsúdeného, jeho doterajšieho života, povahy trestných činov, pre ktoré je odsúdený vo výkone trestu ako i priemerného správania sa odsúdeného vo výkone trestu, ani podľa názoru sťažnostného súdu neumožňuje prijať pozitívnu prognózu jeho budúceho správania, t. j. že bude žiť v súlade s právnymi, etickými a morálnymi normami spoločnosti. V prípade odsúdeného sa vzhľadom na jeho kriminálne narušenie a vyššie riziko sociálneho zlyhania nemožno rozumne domnievať, že podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody už splní svoj zákonom sledovaný účel. Je tak v záujme dovŕšenia nápravy odsúdeného a splnenia účelu uloženého trestu odňatia slobody, aby tento ďalej vykonával...

Krajský súd nezistil žiadne dôvody pre zmenu napadnutého uznesenia, ktoré by odôvodňovali zrušenie resp. zmenu napadnutého uznesenia, preto sťažnosť odsúdeného zamietol ako nedôvodnú podľa § 193 ods. 1 písmeno c) Trestného poriadku.»

11. Vychádzajúc z citovaného rozsiahleho odôvodnenia, ústavný súd konštatuje, že krajský súd v napadnutom uznesení uviedol vyčerpávajúcim spôsobom konkrétne skutočnosti, ktoré ho viedli k záveru o nespĺnení zákonných podmienok sťažovateľa na jeho podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody. Uznesenie krajského súdu je jasné a zrozumiteľné, nie je očividne neodôvodnené a nevykazuje tak žiadne znaky arbitrárnosti alebo svojvôle.

12. Vzhľadom na dosiaľ uvedené ústavný súd pri materiálnom prístupe prieskumu ústavnej sťažnosti túto podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

13. Pokiaľ ide o námietky sťažovateľa v bode 6, tieto v napadnutom konaní v takejto podobe vo vzťahu k spomínaným nálezom ústavného súdu neuplatnil v konaní pred krajským súdom (z príloh a predložených listinných dôkazov to nevyplýva, pozn.), preto sa týmito námietkami ústavný súd konkrétnejšie nezaoberal pre neprípustnosť [§ 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde]. Iba na margo k tomu ústavný súd uvádza, že v jeho veci zjavne nejde o analogické prípady, ako sa domnieva sťažovateľ.

II.2. K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom:

14. V zmysle § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže ustanoviť navrhovateľovi právneho zástupcu, ak navrhovateľ o to požiada, ak to odôvodňujú jeho pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Tieto tri predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom musia byť splnené súčasne. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu vyhovieť (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 588/2015).

15. Ústavný súd v tejto veci dospel k záveru, že v danom prípade u sťažovateľa nie sú splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom. Z obsahu ústavnej sťažnosti a výsledku jej posúdenia ústavným súdom (ako to vyplýva z časti II.1 tohto uznesenia) je zrejmé, že v danom prípade ide v takejto podobe o bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 588/2015, II. ÚS 193/2020).

16. Keďže nebol splnený jeden z nevyhnutných predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd nevyhovel (bod 1 výroku tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. decembra 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu